

ԿԱՐԾԻՔ

Նաիրա Յուրիի Վահանյանի « Հայ կոմպոզիտորների դաշնամուրային ստեղծագործությունների ինտոնավորումը ուսուցման գործընթացում » խորագրով աստենախոսության մասին՝ ներկայացված ԺԳ. 00. 02.«Դասավանդման և ուսուցման մեթոդիկա»(երաժշտություն) մասնագիտությամբ մանկավարժական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճանի հայցման:

Նաիրա Վահանյանի աստենախոսությունը նվիված է սովորողների երաժշտական կրթության կարևորագույն խնդիրներից մեկին՝ հայ կոմպոզիտորների դաշնամուրային ստեղծագործությունների երաժշտական լեզվի յուրահատկությունների ուսումնասիրման և արտահայտիչ ինտոնավորելու կարողության զարգացման մեթոդական համակարգի մշակմանը:

Ժամանակակից երաժշտական կրթության ոլորտում բավարար ուշադրություն չի հատկացվում երաժշտագեղարվեստական կերպարի ստեղծման , այն արտահայտիչ ձևով ներկայացնելու խնդրին, ինչը արդիական է դարձնում դրա լուծման միջոցների մեթոդների, տեխնոլոգիաների մշակումը: Այս տեսանկյունից երաժշտական կրթության շահառուների պահանջմունքները բավարարելու համար նապատակամետ է դառնում դաշնամուրային կատարողականության մեջ երաժշտագեղարվեստական կերպար ստեղծելու և այն արտահայտիչ կերպով ներկայացնելու մասնագիտական կարողության զարգացումը::

Մասնագիտական կրթության բարեփոխումների, կրթության թվայնացման արդի փուլում ակներև է դարձել, որ սովորողների դաշնամուրային կատարողականության որակի բարձրացման, դաշնամուրային ստեղծագործությունների արտահայտիչ ինտոնավորելու կարողության զարգացման որոշ տեսանկյուններ տակավին խոր ուսումնասիրման, նորովի իմաստավորման և մեթոդաբանական հիմնավորման կարիք ունեն:

Այս տեսանկյունից քննարկվող ատենախոսությունն արդիական հնչեղություն ունեցող հետազոտություն է: Հետազոտությունը գրված է տրամաբանորեն ծրագրված պլանով, ունի երաժշտագիտական, մանկավարժական կարևոր նշանակություն:

Ատենախոսության գիտատեսական արժեքը պայմանավորված է հայ կոմպոզիտորների դաշնամուրային ստեղծագործությունների երաժշտական լեզվի յուրահատկությունների բացահայտման, դրանց արտահայտիչ ինտոնավորելու կարողության զարգացման արդյունավետ մեթոդական համակարգի մշակման անհրաժեշտությամբ:

Ատենախոսությունը կառուցված է ներածությունից, միմյանց լրացնող և միմյանցից բխող երեք գլխից, եզրակացություններից, օգտագործված գրականության ցանկից, հավելվածներից:

Հետազոտության «**Երաժշտական տեքստի մեկնաբանման տեսական և մեթոդական հիմունքները դաշնամուրային կատարմամբ**», առաջին գլխում քննարկված և վերլուծված է ինտոնացիայի որպես երաժշտական ձևի ամենակարևոր իմաստային օղակի, վերաբերյալ: Քննարկված են հետազոտության հիմնախնդրին առնչվող մի շարք այլ հիմնահարցեր: Հանգամանալից վերլուծված են ինտոնացիա երևույթի էությունը, ինտոնավորման կարողության զարգացման հիմնախնդրի վերաբերյալ երաժշտագետների, երաժիշտ մանկավարժների մեթոդաբանական մոտեցումները, տեսություններն ու հայեցակարգային մոտեցումները, զուգահեռաբար ներկայացված է ատենախոսի գիտական կողմնորոշումը քննարկվող հարցի վերաբերյալ:

Ելնելով հիմնախնդրի վերաբերյալ մի շարք խոշորագույն հետազոտողների տեսական և հայեցակարգային մոտեցումներից՝ դիտարկվել և ուրույն ձևով մեկնաբանվել են հայկական ազգային մեղեդիների ինտոնացիոն առանձնահատկությունները:

Հանգամանալից դիտարկված է Ալեքսանդր Սպենդիարյանի դաշնամուրային ստեղծագործությունների ինտոնացիոն ոլորտը՝ մասնավորապես դրանց կատարմանը

տարրական մակարդակով մեթոդական մոտեցմանը՝ հենվելով հայկական պարային ֆոլկլորի ավանդույթների վրա:

Վերլուծելով այս ստեղծագործությունն՝ ատենախոսը եկել է այն եզրակացության, որ այս պարզ թվացող ստեղծագործությունը, հատկապես տեքստային թափանցիկության տեսանկյունից, կոմպոզիցիոն առումով բավականին բարդ է, պարունակում է երաժշտական նյութի մշակման բավականին բարդ տեխնիկա, որի մանրամասն քննությունն անհրաժեշտ է մանկավարժական պրակտիկայի էական տարր հանդիսացող ինտոնացիայի վրա աշխատելու տեխնիկան ցուցադրելու համար:

Երկրորդ գլխում ներկայացված են ուսուցման տարբեր փուլերում մեթոդական մշակումների ամենատարածված բնութագրերը, որի արդյունքում ատենախոսը եկել է այն եզրակացության, որ հոգևոր և բարոյական արժեքների նոր համակարգը չի կարող չազդել երաժշտական ստեղծագործության բաղադրիչի որակի վրա: Եվ այս առումով, աշակերտի հետ ուսուցչի աշխատանքում կոմպոզիտորի մտադրության մեջ ավելի խորը ներթափանցման անխուսափելիությունը պահանջում է այլ վերաբերմունք բուն դասավանդման մեթոդիկայի նկատմամբ: Ատենախոսի կարծիքով խնդրի լուծման բանալին երաժշտական ստեղծագործության գեղարվեստական պարամետրերի ընկալումն է՝ դրանք աշակերտին չափազանց մատչելի ձևով ներկայացնելու համար:

Ելնելով վերոբերյալից ատենախոսն մեթոդական այն կողմնորոշմանն է, որ իրական մանկավարժական գործընթացի պայմաններում, ստեղծագործության ինտոնացիոն առանձնահատկությունների տեսանկյունից ուսումնասիրելու ընթացքում, ուսուցիչը պետք է ցուցադրի և բացատրի յուրաքանչյուր ինտոնացիոն միկրոկառուցվածքի նշանակությունը՝ ինչպես անհատական, այնպես էլ երաժշտական գործընթացի պատճառահետևանքային տրամաբանության մեջ՝ հետևելով երաժշտական ստեղծագործություններում ինտոնացիոն գրաֆիկայի տարբեր սկզբունքներին:

Հետազոտության հիմնախնդրի մեթոդաբանության տեսանկյունից վերոբերյալի բովանդակային և գործառնական հիմունքների քննությունը ևս ուշագրավ վերլուծություններ է պարունակում ռացիոնալ-տրամաբանական և երաժշտության

ուսուցչի մասնագիտական մտածողության, մանկավարժական գործունեության բովանդակային նոր բնութագրերի, սովորողների ինտոնացիոն շեշտադրման և կատարողական փորձի ձեռք բերման և ինտոնավորման կարողությունների զարգացման վերաբերյալ: Այս գլխի վերլուծություններն ուղենիշային նշանակություն ունեն ոչ միայն երաժիշտ մանկավարժի մասնագիտական մանկավարժական հմտությունների կատարելագործման ու զարգացման տեսանկյունից, այլև, սովորողների կողմից նշված ինտոնացիայի և երաժշտական ինտոնավորմանի էության, դրա կառուցվածքի ընկալման և յուրացման առումով:

Ատենախոսության **երրորդ գլխում՝ «Փորձարարական ուսուցման կազմակերպման առանձնահատկությունները»** ներկայացված են փորձառական ուսուցման ընդհանուր բնութագրերը և միջնակարգ երաժշտական կրթության հիման վրա սովորողների երաժշտական ընդունակությունների զարգացման միջոցների և երաժշտական տվյալների դասակարգման վերլուծությունը:

Ատենախոսը այն կարծիքին է, որ ուսման վաղ փուլերում ինտոնացիոն մշակույթի հիմքերը ձևավորելու համար անհրաժեշտ է տիրապետել և զարգացնել ինտոնացիոն-արտահայտիչ միջոցների ընտրության և օգտագործման հմտությունները ինտոնացիայի կատարման գործընթացում, որը արդյունավետ դարձնելու կարևոր պայմանը շատ վաղ տարիքից երեխայի երաժշտական և ինտոնացիոն փորձի, երաժշտական կատարողական արվեստի լավագույն ինտոնացիոն պատկերներն ընկալելու կարողության ձևավորումն է:

Շեշտագոտությունը եզրափակում է փորձարարական ուսուցման արդյունքները, որոնք ներկայացված են տեսքովի տեսքով: Դրանցում երևում է ատենախոսի կողմից մշակված սովորողների երաժշտական և մանկավարժական պրակտիկայում ինտոնացիոն հմտությունների զարգացման, դաշնամուրային ստեղծագործությունների ինտոնացիայի դասավանդման մեթոդական մի շարք մոտեցումների արդյունավետությունը:

Ներկայացված աղյուսակները տեսական և գործնական հետազոտության վերլուծական-գնահատողական ամփոփումն են, արժևորում են հեղինակի

եզրակացություններն ու փորձարարության արդյունքները, մշակված մեթոդիկան մոտեցումների արդյունավետությունը:

Աշխատանքի ընդհանուր արժանիքների թվում պետք է նշել, որ այն տրամաբանորեն ավարտուն է, ինքնուրույն, համակարգված և պարունակում է հիմնախնդրի շրջանակներում արժեքավոր տեսական վերլուծություններ, ունի որոշակի գիտական նորույթ և կիրառական նշանակություն: Հիմնախնդրի ոլորտում ստացվել են գիտատեսական արդյունքներ, որոնք նոր մոտեցումներ են սովորողների երաժշտական ընդունակությունների և ինտոնացիոն հմտությունների զարգացման, դաշնամուրային ստեղծագործությունների ինտոնացիայի դասավանդման մեթոդակայի զարգացման առումով:

Ատենախոսությունն արտացոլում է հեղինակի մասնագիտական, գիտելիքներն ու գիտահետազոտական կարողությունները, հիմնախնդրի ոլորտում աշխատանքային բազմամյա փորձը:

Ատենախոսի տպագրված հոդվածները լիովին արտացոլում են ատենախոսության բովանդակությունը:

Այնուհանդերձ կուզենայինք ներկայացնել ատենախոսությունում տեղ գտած որոշ թերություններ՝

1. Ատենախոսությունը գերձանրաբեռնված է երաժշտագիտական և մասնագիտական վերլուծություններով:
2. Հետազոտության նպատակն է ցույց տալ երաժշտական և մանկավարժական պրակտիկայում սովորողների ինտոնացիոն հմտությունների զարգացման ուղիները, մշակել դաշնամուրային ստեղծագործությունների ինտոնացիայի դասավանդման մեթոդական մոդել, սակայն ատենախոսությունում հստակորեն չի ներկայացված այդ մեթոդական մոդելի կառուցվածքը: Մինչդեռ անհրաժեշտ էր մոդելը ներկայացնել գծապատկերի տեսքով, որում պետք է ցույց տրվեր նրա կառուցվածքային բաղադրիչները, որոնցից են նաև այն մեթոդները, որոնք ներկայացված են ատենախոսությունում և հավելվածներում: Չնայած, որ ատենախոսության տարբեր ենթազույգներում բնութագրված են

- դաշնամուրային ստեղծագործությունների ինտոնացիայի դասավանդման մեթոդաբանական մոտեցումները, առանձնահատկությունները, սկզբունքները,
3. Լիարժեքորեն հստակեցված չեն հիմնախնդրի վերաբերյալ աստենախոսի մեթոդական մոտեցումները:
 4. Ցանկալի կլիներ աղյուսակներում ներկայացված հետազոտության արդյունքները ներկայացվեին տրամագրերի տեսքով, որով ավելի տեսանելի կլիներ սովորողների ինտոնացիոն հմտությունների զարգացման դինամիկան:
 5. Մեր կարծիքով աշխատանքը կշահեր, եթե աստենախոսը ներկայացնեք գործնական պարպմունքների թեմատիկա, որոնք կլինեին մշակված մոդելի կարևորագույն բաղադրիչը և կարող էին ներդրվել երաժշտական կրթության համակարգում:

Եզրակացություն

Նաիրա Յուրիի Վահանյանի «Հայ կոմպոզիտորների դաշնամուրային ստեղծագործությունների ինտոնավորումը ուսուցման գործընթացում» խորագրով աստենախոսությունը համապատասխանում է ՀՀ գիտական աստիճանավորման կանոնակարգի 7-րդ կետի պահանջներին և ԲՈԿ-ի կողմից ԺԳ. 00. 02. «Դասավանդման և ուսուցման մեթոդիկա»(կերպարվեստ) մասնագիտությամբ մանկավարժական գիտությունների թեկնածուի գիտական աստիճանի հայցման համար ներկայացվող պահանջներին, և հեղինակն արժանի է իր հայցած գիտական աստիճանին:

Պաշտոնական ընդդիմախոս՝

Մանկ.գիտ.թեկնածու,դոցենտ

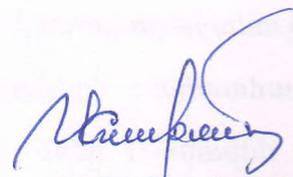
Լ.Ա.Բսկոյան

Դոցենտ Լ.Ա.Բսկոյան ստորագրությունը հաստատում եմ՝

Խ. Աբովյանի անվան ՀԱՄՀ-ի գիտաբարտուղար,

մանկ. գիտ. թեկնածու, դոցենտ

07.11.2022թ.

Ս. Ս. Բսպիրյան